

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: CURRENT STATUS AND PROSPECTS

Попова Н.О., к.і.н., доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Статтю присвячено вивченню сучасного стану міжнародно-правового регулювання штучного інтелекту та визначення перспектив розвитку законодавства. Метою даного дослідження було встановлення найбільш актуальних напрямків законодавчого регулювання ШІ і визначення заходів їх вирішення.

Запропоновано визначити ШІ як організовану сукупність інформаційних технологій та систем, створену для виконання системних комплексних завдань, здатну до самостійності та самовдосконалення, яка імітує людські когнітивні здібності для аналізу отриманої інформації та створення результатів (прийняття рішень, розробка висновків, рекомендацій, прогнозів) і впливає на реальне та віртуальне середовище.

Встановлено, що практично всі проблемні аспекти розвитку, використання і впровадження ШІ пов'язані із недосконалістю нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин і на міжнародному, і на національному рівнях. Для забезпечення міжнародної нормативно-правової бази у досліджуваній сфері з метою подальшого впровадження у національне законодавство пропонується прийняття нового або вдосконалення вже існуючого нормативно-правового акту регулювання розвитку та використання ШІ, який матиме обов'язковий для національного законодавства потенційних країн-членів такого акту і закріплюватиме керівні положення (поняття, принципи, можливості та обмеження використання і розвитку, етичні засади, засоби захисту і безпеки, напрямки державної політики у цій сфері).

Проведене дослідження має самостійне значення як для наукової, так і правозастосовної діяльності, створює відповідну базу для подальших пошуків щодо законодавчого забезпечення ШІ на національному та міжнародному рівнях, для чіткого уявлення щодо сучасного стану цього феномену, та є необхідною передумовою розробки глобального механізму розвитку, використання і впровадження ШІ.

Ключові слова: штучний інтелект, законодавча регламентація, правове регулювання, нормативно-правовий акт, міжнародне законодавство, національне законодавство, право інтелектуальної власності, правосуб'єктність у сфері інтелектуальної власності, авторське право, патент, винахід, цифрові технології, захист прав людини.

The article is devoted to the study of the current state of international legal regulation of artificial intelligence and the determination of prospects for the development of legislation. The purpose of this research was to establish the most relevant areas of legislative regulation of AI and to determine measures to solve them.

It is proposed to define AI as an organized set of information technologies and systems, created to perform systemic complex tasks, capable of independence and self-improvement, which imitates human cognitive abilities to analyze received information and create results (decision-making, development of conclusions, recommendations, forecasts) and affects real and virtual environment.

It was established that almost all problematic aspects of the development, use and implementation of AI are related to the imperfection of the regulatory and legal regulation of the relevant social relations at both the international and national levels. In order to ensure the international regulatory framework in the researched area with the aim of further implementation into national legislation, it is proposed to adopt a new or improve the existing regulatory act on the regulation of the development and use of AI, which will have such an act binding on the national legislation of potential member countries and enshrine guidelines (concepts, principles, possibilities and limitations of use and development, ethical principles, means of protection and security, directions of state policy in this area).

The conducted research is of independent importance for both scientific and law enforcement activities, creates an appropriate basis for further research on the legislative provision of AI at the national and international levels, for a clear idea of the current state of this phenomenon, and is a necessary prerequisite for the development of a global mechanism for the development, use and implementation of AI.

Key words: artificial intelligence, legislative regulation, legal regulation, regulatory act, international legislation, national legislation, intellectual property rights, copyright, patent, invention, legal personality in the field of intellectual property, digital technologies, protection of human rights.

Вступ. Штучний інтелект (далі – ШІ) як соціальне явище і предмет суспільних відносин є відносно новим феноменом інформаційного суспільства. Можливості, стрімкий розвиток технологій та широкий спектр застосування ШІ породили якісно новий вид суспільних відносин. Відповідно, поява та розвиток такого виду суспільних відносин обумовили і потребу законодавчого їх забезпечення та регулювання у сфері використання його можливостей у вирішенні нагальних потреб як на національному, так і на міжнародному рівнях. Наразі питання законодавчої регламентації суспільних відносин, що виникають з приводу ШІ, є одними із найбільш важливих і таких, що потребують швидкої реакції та негайного вирішення на всіх рівнях правового регулювання.

До основних проблем, які наразі фіксуються при використанні ШІ відносять неможливість чітко визначити характер, межі та інтенсивність застосування новітніх технологій, можливості яких ще не вивчені до кінця; позбавлення можливості використання досягнень науково-технологічної галузі для країн з менш розвинутою

технологічною (кібернетичною) галуззю; недосконалість або навіть відсутність законодавчої бази підвищує рівень та обумовлює появу нових ризиків правопорушень у цій сфері суспільних відносин, що створює загрозу для національного та міжнародного правопорядку [1]; відсутність чіткого розуміння можливих порушень прав людини при використанні ШІ і, як наслідок, неможливість їм протидіяти; етичність використання продуктів ШІ і встановлення права інтелектуальної власності (авторське право та патенти на винаходи) на такі продукти тощо. Також існує загроза неконтрольованого використання ШІ у таких сферах, як міжнародна політика, військова та оборонна галузь [2].

Вказані вище проблемні аспекти використання ШІ вирішені не до кінця або і взагалі не вирішені, що і обумовлює актуальність теми даного дослідження. Основною впорядкування відносин у цій сфері є забезпечення законодавчого регулювання ШІ. Оскільки використання ШІ не має державних кордонів і має більшою мірою транснаціональний характер, одним із заходів протидії зловжи-

ванням у цій сфері має стати міжнародний механізм регулювання цих суспільних відносин. При цьому потрібно враховувати необхідність впровадження норм міжнародного законодавства у норми відповідних національних нормативно-правових актів. Необхідність якомога швидшого врегулювання окремих проблемних аспектів використання та розвитку ШІ на міжнародному рівні обумовлюється і ситуацією у світі, зокрема воєнний стан та повномасштабна війна в Україні, оскільки технології ШІ часто використовуються і у веденні бойових дій та під час збройних конфліктів в цілому.

Огляд літератури. Проблеми законодавчої регламентації використання та регулювання ШІ є відносно новою у юриспруденції і на міжнародному, і на національному рівнях. Але незважаючи на це, проблематика правового регулювання ШІ, зокрема пов'язаних із міжнародним регулюванням ШІ, є предметом дослідження досить широкого кола науковців: С.Р. Айрян, Н.А. Вінникова, І.М. Городиський, Ю. Даниленко, М. Карчевський, О. Кривецький, Г.А. Прохазка, О. Радутний, М. Харіна, О.О. Хорватова та інші.

На особливу увагу заслуговують праці Т.Ю. Тарасевич і Г. В. Татаренка та М. В. Карпенка, які вивчали окремі аспекти використання ШІ у різних галузях (репродуктивній, військово-оборонній).

Але дослідження у вказаній сфері вітчизняних та зарубіжних вчених не вирішують усіх проблемних аспектів регулювання ШІ на національному та міжнародному рівнях, що також обумовлює важливість досліджуваної сфери суспільних відносин.

Мета. Враховуючи вказане, метою даного дослідження буде встановлення найбільш актуальних напрямків законодавчого регулювання ШІ і визначення заходів їх вирішення. В межах поставленої мети будуть вирішені наступні завдання: визначення міжнародних нормативно-правових актів у сфері розвитку і використання ШІ; визначення поняття ШІ; встановлення найбільш актуальних проблемних аспектів регулювання ШІ на міжнародному рівні; перспектив законодавчої регламентації відносин у сфері використання ШІ.

Виклад основного матеріалу. Регулювання суспільних відносин у сфері використання ШІ в країнах ЄС та у світі в цілому покликане, в першу чергу, забезпечити захист прав, свобод і законних інтересів людини, що є досить проблематичним. На міжнародному рівні у даній сфері було прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів. У 1991 р. було створено Міжнародну асоціацію ШІ і права. Однією із перших у цій сфері була Резолюція 2015/2103 (INL) щодо цивільно-правового регулювання робототехніки з рекомендаціями для Європейської Комісії, ухвалену Європейським Парламентом 16 лютого 2017 р. [3], до основних положень якої можна віднести запровадження правового підґрунтя для використання ШІ, створення механізму реєстрації систем ШІ із зазначенням власника, реєстраційного номеру, а також запровадження цивільно-правової відповідальності за заподіяну ШІ шкоду [1]. У зв'язку із прийняттям вказаної Резолюції у 2017 р. було запропоновано створити глобальну керівну раду для регулювання розвитку ШІ, а наприкінці 2018 р. Канада і Франція оголосила про намір створити Міжнародну групу експертів зі ШІ, заручившись підтримкою G7 [4]. У червні 2020 р. було створено Глобальне партнерство із ШІ (GRAI) з метою забезпечення прав людини і демократичних цінностей при використанні ШІ [5]; членами-засновниками його стали 15 держав (Австралія, Канада, Європейський Союз, Франція, Німеччина, Індія, Італія, Японія, Республіка Корея, Мексика, Нова Зеландія, Сінгапур, Словенія, США та Великобританія); у 2023 р. членами GRAI вже стали 29 держав [6].

У квітні 2021 р. Європейською комісією було створено проект Закону про ШІ, який має на меті запрова-

дити спільну нормативно-правову базу для регулювання його використання та розвитку в ЄС. У ньому також міститься класифікація програм ШІ та методи регулювання їх використання з урахуванням потенціалу та ризиків [7]. На даний час цей акт не вступив в силу, хоча у лютому 2024 р. представники держав-членів ЄС досягли згоди щодо змісту та сфери застосування Закону про ШІ.

Також 8.04.2020 р. Комітетом Міністрів Ради Європи була прийнята Рекомендація CM/Res Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини, яка визначає основні напрями захисту прав людини у зв'язку із запровадженням алгоритмічних систем [8]. На рівні ЄС розроблені такі нормативно-правові акти, як «Етичні рекомендації для надійного ШІ» [9], Біла книга «Про ШІ – європейський підхід до досконалості та довіри» [10], Європейський акт про управління даними» [11], «Акт про цифрові сервіси» [12], «Європейська стратегія кібербезпеки» [13]. Зазначається також, що згодом країни можуть використовувати ШІ як один із найбільш ефективних інструментів для забезпечення національної кібербезпеки [14], що також вимагає розробки спеціального міжнародного документу.

У травні 2019 р. були прийняті Принципи ШІ (ОЕСР) [15], а трохи згодом, у червні 2019 р. – Принципи ШІ G20 (GRAI) [16], які і стали підвалинами його функціонування. Того ж, 2019 р., Всесвітній економічний форум розробив і затвердив «Інструкції щодо державних закупівель ШІ» [17]. Поряд із цим інші міжнародні організації також займалися розробками у сфері регулювання ШІ: Міжрегіональний науково-дослідний інститут ООН з питань злочинності та правосуддя разом з Інтерполом опублікували звіти «ШІ та робототехніка для правоохоронних органів» (2019 р.) та «На шляху до відповідальних інновацій» (2020 р.); ЮНЕСКО у листопаді 2019 р. розпочала розробку глобального інструменту встановлення стандартів щодо етики ШІ, які після низки форумів і конференцій були прийняті наприкінці 2020 р.; Міжнародне об'єднання електрозв'язку (ITU) разом із 40 дочірніми установами ООН створили глобальну платформу «AI for Good», яка визначає практичне застосування ШІ для розвитку міжнародних та національних інституцій і межі його глобального впливу [18]; у 2020 році Координаційна рада керівників системи ООН (СЕВ) та її керівники високого рівня Комітету з програм (HLCP) створили міжвідомчу робочу групу з питань ШІ (IAWGAI), яку очолюють ITU та ЮНЕСКО [19]; у 2023 р. ООН створила спеціальну групу експертів з питань ШІ (High-Level AdvisoryBody – HLAB) для вивчення його потенційних ризиків та переваг та розробки рекомендацій щодо його регулювання [20]. Крім того розроблені чи знаходяться на стадії розробки вузькогалузеві нормативно-правові акти, покликані регулювати використання в них ШІ: у військовій та оборонній сфері 11 підрозділів НАТО займаються розробкою регулятивного механізму впровадження в цю сферу ШІ; у медичній сфері, зокрема у штучній репродукції, частково використання ШІ врегульовано Конвенцією про права людини та біомедицину 1997 р. [21]; у сфері страхування життя [22]; у правоохоронній діяльності під час використання баз даних та методик розслідування злочинів [23]; фінансово-економічний сектор [24] тощо.

Станом на зараз ЄС розробляє Регламент, що матиме на меті врегулювання основних питань використання ШІ і основними положеннями якого будуть: мета Регламенту – сприяння впровадженню орієнтованого на людину та надійного ШІ та забезпечення високого рівня захисту здоров'я, безпеки, основоположних прав, демократії та верховенства права, а також докількія від шкідливого впливу ШІ; встановлення правил та вимог щодо розміщення, використання систем ШІ; розробка заходів для підтримки інновацій у розвитку систем ШІ; визначення правил прозорості систем ШІ у сфері взаємодії фізич-

ними особами; встановлення правил моніторингу ринку, нагляду та управління в сфері використання ІІІ; визначення певних обмежень та заборон у використанні ІІІ. Планується, що цей Регламент буде прийнятий і вступить у дію у 2025 р. [25].

При цьому формування міжнародної нормативно-правової бази для регулювання використання ІІІ відбувається паралельно із розробкою відповідних норм на національному рівні. Низка країн вже ухвалили стратегії, плани дій та політичні документи у сфері регулювання ІІІ – Австралія (2023 р.), Бразилія (2021 р.), Канада (2017 р.), КНР (2017 р.), ФРН (2020 р.), Італія (2023 р.), Іспанія (2018 р.), Великобританія (2015 р.), США (2016 р.), Україна (2020).

Незважаючи на досить велику кількість міжнародних нормативно-правових актів та врегулювання використання ІІІ в окремих країнах, низка проблем у цій сфері залишаються невирішеними. Однією з них є визначення поняття ІІІ. Адже для того, щоб розробити найбільш ефективний механізм регулювання ІІІ, необхідно розуміти сутність та характерні ознаки цього явища, але законодавстві і у наукових дослідженнях пропонується поняття ІІІ. Так, у Регламенті ЄС ІІІ визначається як машинна система, яка розроблена для функціонування з різним рівнем автономності і яка може для явних чи прихованих цілей створювати результати, такі як прогнози, рекомендації або рішення, що впливають на фізичне чи віртуальне середовище. У Рекомендації СМ/Res Комітету Міністрів Ради Європи ІІІ розцінюється як результат математичних обчислень, поєднаних із діяльністю алгоритмічних систем у реальному часі. Концепція розвитку ІІІ в Україні визначає ІІІ як організовану сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання, шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів оброблення інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [26]. У наукових дослідженнях пропонуються такі визначення: ІІІ – це здатність машин симулювати розум та імітувати людські когнітивні здібності, тобто збирати й адаптувати зовнішні дані, а на їх основі навчатися ухвалювати рішення та робити висновки, як могла би людина [27]; також виділяють таку рису ІІІ, як здатність до самонавчання [28]; здатність імітувати людську поведінку для виконання певних завдань, а також поступово навчатися, використовуючи отриману та опрацьовану інформацію [29].

Ми вважаємо, що ці визначення не є повними і вимагають певного доопрацювання і редагування. Враховуючи зміст наведених визначень, можна запропонувати таке визначення: ІІІ – це організована сукупність інформаційних технологій та систем, створена для виконання системних комплексних завдань, здатна до самостійності та самовдосконалення, яка імітує людські когнітивні здібності для аналізу отриманої інформації та створення результатів (прийняття рішень, розробка висновків, рекомендацій, прогнозів) і впливає на реальне та віртуальне середовище.

Окрім зазначеного питання, серед інших проблем врегулювання ІІІ можна виділити такі, як загроза правам людини, правосуб'єктність ІІІ, зокрема при створенні об'єктів інтелектуальної власності та відповідальність за правопорушення, які можуть бути вчинені ІІІ в процесі його використання. Вказується також на такі проблемні аспекти, як: чинні міжнародні нормативно-правові акти мають переважно рекомендаційний, а не обов'язковий характер для національного законодавства окремих держав в галузі розвитку цифрових технологій, що дозволяє державам не враховувати їх положення; на міжнародному рівні відсутні спеціалізовані органи, які б відповідали за

розвиток ІІІ та його використання в різних галузях, що обумовлює відсутність комплексного глобального підходу до регулювання розвитку і використання ІІІ; міжнародні організації здійснюють виключно аналітично-інформаційну та нормативну діяльність, оскільки, на відміну від окремих держав, не мають людських ресурсів та матеріальної бази для розробки та реалізації політики у сфері розвитку і використання ІІІ [2].

З юридичної точки зору статус ІІІ досі не вирішений. Адже сучасні інформаційні технології дають можливість ІІІ бути все більш незалежним від його творців (авторів), а тому і наслідки його автономності і результати самовдосконалення (самонавчання) важко приписувати останнім. І питання правосуб'єктності ІІІ та відповідальності за правопорушення, що вчинюються такими технологіями, є одним із найбільш актуальних і найважчих у досліджуваній сфері суспільних відносин. Вирішити це питання у межах даного дослідження не вважається можливим, зважаючи на мету та обмежений обсяг. Але зазначимо наступне, погоджуючись із іншими дослідниками: визначення правосуб'єктності ІІІ залишається відкритим через те, що прирівняти його до живих істот ми не можемо, оскільки біологічно ІІІ і роботи неживі та позбавлені чутливості на даному етапі розвитку, хоча й існують розробки щодо емоційного інтелекту; ... щоб захистити людину від шкідливих наслідків, які можуть бути заподіяні ІІІ, більшість пропонує розглядати ІІІ як об'єкт цивільних прав [30]. І питання щодо можливої відповідальності роботів із ІІІ є предметом пильної уваги дослідників, враховуючи його актуальність. Хоча, зважаючи на норми міжнародного права ІІІ по суті визнаний має статус авторського права (резольюції та висновки робочих груп ЄС) [31]. Та все-одно універсального механізму відповідальності ІІІ і на рівні міжнародних нормативно-правових актів не вироблено.

Із питаннями правосуб'єктності ІІІ та відповідальності за правопорушення у цій сфері тісно пов'язане і врегулювання прав інтелектуальної власності на продукти діяльності ІІІ. Генеративний штучний інтелект є однією з гарячих тем у законодавстві про авторське право сьогодні [32]. На даний час авторські права у низці країн надаються лише на продукти інтелектуальної діяльності людини [33], наприклад, у Австралії та США. Але сфера інтелектуальної власності активно використовує потенціал ІІІ, а тому наразі гостро постає питання у щодо патентування у сфері ІІІ. Як зазначається, за останнє десятиліття кількість патентних заявок у сфері ІІІ збільшилася у сотні разів, зокрема у Великобританії на 400 %. Тобто врегулювання патентування винаходів є одним із питань, які потребують якнайшвидшого вирішення у сфері ІІІ. Наприклад, патенти на винаходи, що були створені за допомогою ІІІ, видавалися вже у 80-х роках ХХ ст., але авторами цих винаходів вказувалися ті, хто подавав заявки, ІІІ взагалі не згадувався. Як один із варіантів пропонується у патенті автором винаходу зазначати саме ІІІ, але його правовласником визнавати особу. За такого підходу захищаються моральні права винахідників і враховується роль ІІІ у цьому винаході.

Питання у цій сфері досі не вирішено, оскільки точаться дискусії, чи потрібно захищати твори ІІІ авторськими правами, патентом чи якимись іншими правами, чи вони взагалі не потребують такого захисту [33]. Європарламент, намагаючись вирішити це питання, зазначає, що регламентація відносин у сфері ІІІ перебуває у стадії розроблення і всі супутні питання, зокрема про статус результату інтелектуальної діяльності, створеного ІІІ, поки що не знаходять відображення у спеціальних положеннях законодавства [34]. Наразі виділяють три основні підходи до вирішення вказаної проблеми: автором таких продуктів є розробник ІІІ; автором є користувач ІІІ; автором є сам ІІІ [35]. І, враховуючи специфіку сфери ІІІ, не

можна однозначно обрати якийсь один із цих підходів. Але точно можна сказати одне: з моменту набуття ШІ можливості усвідомлювати свої дії і керувати ними самостійно, надання авторських прав, патентів розробнику чи користувачу та відповідальності останніх вже буде недостатньо для врегулювання ШІ.

Стосовно глобального механізму управління процесами розвитку, використання ШІ, його впровадження в різні сфери життя суспільства, то тут мають бути вироблені чіткі принципи. Зрозуміло, що ця сфера регулювання так само має ґрунтуватися на загально правових принципах: верховенство права, забезпечення основоположних прав людини, принципи законності, рівності перед законом, справедливості, гуманності, поваги до честі та гідності, конфіденційності даних тощо. Окрім цих принципів, враховуючи транснаціональний характер ШІ як продукту інтелектуальної діяльності, у дослідженнях пропонується наступні принципи: мультилатералізм (багатосторонні відносини) – залучення максимальної кількості держав до розробок, впровадження і використання ШІ незалежно від рівня їх технологічного розвитку і матеріально-ресурсного забезпечення; мультисекторальність – максимально широкий спектр транснаціональної взаємодії представників уряду, громадськості, професійних асоціацій, виробничих та сервісних центрів в сфері розвитку і впровадження ШІ; мережевий формат управління у прийнятті рішень та координації дій щодо розвитку і впровадження ШІ; наднаціональна інтеграція, яка передбачає наявність зобов'язальних міжнародних норм і стандартів в сфері розробки і використання ШІ [2]. І така позиція не викликає заперечень.

Щодо вирішення інших вказаних вище проблем, маємо пропозицію розробити на міжнародному рівні чи удосконалити вже існуючий відповідний нормативно-правовий акт, норми якого носитимуть обов'язковий характер для розробки відповідного національного законодавства майбутніх країн-учасниць. Цей документ має містити наступні положення: поняття ШІ, яке буде враховувати його характерні ознаки; принципи розвитку і використання ШІ і суспільних відносин у цій сфері; можливості, обмеження та ознаки належного використання ШІ; забезпечення можливості відстеження з боку розробників використання ШІ; етичні засади (засади поведінки) організації

використання ШІ; загальні напрямки державної політики у сфері використання ШІ; засоби захисту та безпеки (кібербезпеки) у сфері використання ШІ; інвестування і пріоритети розробок; міжнародні стандарти та засади транснаціонального обміну даними.

Висновки. Дослідження проблемних аспектів, пов'язаних із регулюванням ШІ на міжнародному рівні дозволяє стверджувати недосконалість нормативної бази у сфері розробок, впровадження і застосування ШІ. Пропонуємо ШІ розуміти як організовану сукупність інформаційних технологій та систем, створену для виконання системних комплексних завдань, здатну до самостійності та самовдосконалення, яка імітує людські когнітивні здібності для аналізу отриманої інформації та створення результатів (прийняття рішень, розробка висновків, рекомендацій, прогнозів) і впливає на реальне та віртуальне середовище.

Встановлено, що практично всі проблемні аспекти розвитку, використання і впровадження ШІ пов'язані із недосконалістю нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин і на міжнародному, і на національному рівнях. Для забезпечення міжнародної нормативно-правової бази у досліджуваній сфері з метою подальшого впровадження у національне законодавство пропонується прийняття нового або вдосконалення вже існуючого нормативно-правового акту регулювання розвитку та використання ШІ, який матиме обов'язковий для національного законодавства потенційних країн-членів такого акту і закріплюватиме керівні положення (поняття, принципи, можливості та обмеження використання і розвитку, етичні засади, засоби захисту і безпеки, напрямки державної політики у цій сфері). Щодо правосуб'єктності, зокрема у сфері інтелектуальної власності та відповідальності, за висновки, рішення та розробки ШІ, то ці питання на сучасному етапі не вирішені і ще довго у цій сфері не буде єдиного універсального рішення.

Проведене дослідження має самостійне значення як для наукової, так і правозастосовної діяльності, створює відповідну базу для подальших пошуків щодо законодавчого забезпечення ШІ на національному та міжнародному рівнях, для чіткого уявлення щодо сучасного стану цього феномену, та є необхідною передумовою розробки глобального механізму розвитку, використання і впровадження ШІ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прохазка Г.А. Штучний інтелект в міжнародному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2022/33.pdf (дата звернення: 08.01.2024).
2. Вінникова Н.А. Штучний інтелект в контексті глобального управління. *Науковий журнал «Політикус»*. 2022. Вип. 3. URL: http://politicus.od.ua/3_2022/10.pdf (дата звернення: 08.01.2024).
3. Гордиський І.М. Тенденції розвитку правового регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі. URL: <http://aphd.ua/publication-388> (дата звернення: 10.01.2024).
4. Declaration of the International Panel on Artificial Intelligence. URL: <https://www.canada.ca/en/innovation-science-economic-development/news/2019/05/declaration-of-the-international-panel-on-artificial-intelligence.html> Retrieved 2020-03-29 (дата звернення: 10.01.2024).
5. UNESCO Science Report: the Race Against Time for Smarter Development. Paris: UNESCO. 11 June 2021. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377250> (дата звернення: 15.01.2024).
6. Community. GPAI. Archived from the original on March 30, 2023. URL: <https://gpai.ai/community/> (дата звернення: 15.01.2024).
7. Proposal for a regulation of the european parliament and of the council laying down harmonised rules on artificial intelligence (artificial intelligence act) and amending certain union legislative acts. COM/2021/206 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206> (дата звернення: 22.01.2024).
8. Буров М.О. Хто несе відповідальність за помилки штучного інтелекту? Юрист і Закон. 2019. № 17. URL: <https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine/900508> (дата звернення: 23.01.2024).
9. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai> (дата звернення: 27.01.2024).
10. European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM(2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf (дата звернення: 31.01.2024).
11. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act). COM (2020) 767 final 2020/0340 (COD). Brussels. 25 November 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0767&from=EN> (дата звернення: 05.02.2024).
12. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a single market for digital services (Digital Services Act) and amending Directive. 2000/31/ECCOM/2020/. COM (2020). 825 final. 2020/0361 (COD). Brussels. 15 December 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN> (дата звернення: 05.02.2024).

13. European Commission. The EU's cybersecurity strategy for the digital decade. Joint Communication to the European Parliament and the Council. JOIN(2020) 18 final. Brussels. 16 December 2020. URL: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecuritystrategy-digital-decade-0> (дата звернення: 05.02.2024).
14. Taddeo M., Floridi L. Regulate artificial intelligence to avert cyber arms race. *Nature*. 2018. 556 (7701): 296–298. URL: <https://www.nature.com/articles/d41586-018-04602-6> (дата звернення: 06.02.2024).
15. AI-Principles Overview. OECD.AI. Retrieved 2023-10-20. URL: <https://oecd.ai/en/ai-principles> (дата звернення: 06.02.2024).
16. G20 Ministerial Statement on Trade and Digital Economy. Tsukuba City, Japan: G20. 2019. URL: <https://www.mofa.go.jp/files/000486596.pdf> (дата звернення: 06.02.2024).
17. Guidelines for AI Procurement (PDF). Cologne/Geneva: World Economic Forum. 2019. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Guidelines_for_AI_Procurement.pdf (дата звернення: 07.02.2024).
18. About. AI for Good. Retrieved 2023-04-06. URL: <https://aiforgood.itu.int/> (дата звернення: 07.02.2024).
19. High-Level Advisory Body on Artificial Intelligence. URL: <https://www.un.org/techenvoy/ai-advisory-body> (дата звернення: 07.02.2024).
20. UN Secretary-General launches AI Advisory Body on risks, opportunities, and international governance of artificial intelligence. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2310_25_press-release-aiab.pdf (дата звернення: 07.02.2024).
21. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: міжнар. док. від 04.04.1997 / Рада Європи. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text (дата звернення: 08.02.2024).
22. Хорватова, О. О. Деякі питання міжнародно-правового регулювання використання технологій штучного інтелекту в сфері страхування життя. *Часопис Київського університету права*. 2023. 2. 230–233. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.49> (дата звернення: 09.02.2024).
23. Айрян С.Р. Кроки країн Європейського Союзу у напрямку захисту конституційних прав громадян в епоху штучного інтелекту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія право. Випуск 76: частина 2. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/05/47.pdf> (дата звернення: 09.02.2024).
24. International Monetary Fund. IMF Executive Board supports new strategy for data and statistics in the digital age. Press Release. 2018. № 18/99. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/03/20/pr1899imf-executive-board-supports-new-strategy-for-data-and-statistics-in-the-digital-age> (дата звернення: 09.02.2024).
25. Як у ЄС врегулюють штучний інтелект та чого чекати Україні? Національна асоціація адвокатів України. 9.08.2023. URL: <https://unba.org.ua/news/8247-yak-u-es-vregulyuyut-shtuchnij-intelekt-ta-chogo-chekati-ukraini.html> (дата звернення: 10.02.2024).
26. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.02.2024).
27. Даниленко Ю. Від Ш до І: що таке штучний інтелект та як він трансформує світ. PEKA.MEDIA. 2022. 1 лют. URL: <https://speka.media/ai/vid-s-doi-shho-take-shtuchnij-intelekt-ta-yak-vin-transformuje-svit-xv7039#klyucovi-gravci-rinku-si-kompaniyi> (дата звернення: 10.02.2024).
28. Тарасевич Т.Ю. Правове регулювання штучного інтелекту у сфері репродуктивних функцій людини: сучасні виклики та перспективи реалізації. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 1. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.20> (дата звернення: 11.02.2024).
29. Татаренко Г. В., Карпенко М. В. Міжнародно-правове регулювання технологій штучного інтелекту в бойових діях Актуальні проблеми права: теорія і практика № 2(46), 2023. URL: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-46-2-135-145> (дата звернення: 11.02.2024).
30. Щербина Б.С., Ткаченко В.В. Штучний інтелект як суб'єкт цивільного права. *Юридичний вісник*. 2021. 1 (58). URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53555/1/22197.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
31. Харіна, М. До питання регулювання правового статусу штучного інтелекту в міжнародному праві та українському законодавстві. *Молодий вчений*. 2019. 5 (69). URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-5-69-108> (дата звернення: 12.02.2024).
32. João Pedro Quintais. Generative AI, Copyright and the AI Act. *Kluwer Copyright Blog*. Institute for Information Law (IvIR). May 9, 2023. URL: <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2023/05/09/generative-ai-copyright-and-the-ai-act/> (дата звернення: 15.02.2024).
33. Андрощук Г. Штучний інтелект і інтелектуальна власність: проблеми регулювання. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління, 2(14), 58–78. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2\(14\)-58-78](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2(14)-58-78) (дата звернення: 15.02.2024).
34. Андрощук Г. О. Проблеми патентування винаходів, створених з використанням штучного інтелекту: доктрина і практика (Ч. 1) / Геннадій Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2022. № 2. С. 54–67. URL: <https://doi.org/10.33731/22022.259744> (дата звернення: 15.02.2024).
35. Тимошенко Є.А. Штучний інтелект як суб'єкт права інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*, (4), 328–332. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2020.58> (дата звернення: 15.02.2024).